

Developing A Social Contribution-Based Learning Model with Design Thinking to Enhance Public Mind for Dual Vocational Education Students

Sasiwat Hoysang

Ph.D. (Educational Science and Learning Management), Doctoral Student
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Duangjai Seekheio

Ph.D. (Educational Measurement and Evaluation), Lecturer
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Rungtiwa Yamrung

Ed.D. (Mathematics Education), Lecturer
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Received: March 16, 2020/ Revised: July 10, 2020/ Accepted: July 21, 2020

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop the learning management model (2) study the efficiency and (3) study the effectiveness of the learning management model. This study used the R&D methodology: 1) develop factors, indicators, and development guidelines 2) create the learning management model 3) tryout 4) improvement. The samples were 18 students from Thai Business Administration Technological College with the Food Passion Education Center's faculty of marketing during the 2nd semester of the academic year 2019 selected by purposive sampling. The instruments (all items IOC=0.67-1.00) used were the public mind test ($r=0.50-0.97$, $R=0.98$), the achievement test ($r=0.20-0.80$, $KR20=0.76$, $p=0.25-0.80$) and the satisfaction evaluation. The data were analyzed by mean, standard deviation, a dependent samples t-test, and content analysis.

The findings revealed that (1) the learning model had 4 components which were principles, objectives, the learning management process had five steps: I think-I find-I try-I do-I get and measurement and evaluation, (2) the effectiveness of the learning management model consisted of assessing appropriateness in terms of the most appropriate level and the consistency assessment related to all items (IOC=0.96), (3) the effectiveness results revealed the statistically higher level of public mind after being provided treatment and were different with a statistical significance at a level of .05. The achievement test results were higher than the criteria of 75% with a statistical significance at a level of .05. The level of student satisfaction with the learning management model was at the highest level.

Keywords: Social Contribution-Based, Design Thinking, Public Mind, Dual Vocational Students

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐาน ร่วมกับการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี

ศศิวัฒน์ หอยสังข์

ปร.ด. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้), นิสิตปริญญาเอก
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดวงใจ สีเขียว

ปร.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา), อาจารย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รุ่งทิวา แยมรุ่ง

กศ.ด. (คณิตศาสตร์ศึกษา), อาจารย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันรับบทความ: 16 มีนาคม 2563/ วันแก้ไขบทความ: 10 กรกฎาคม 2563/ วันตอบรับบทความ: 21 กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) พัฒนาองค์ประกอบ ตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนา รูปแบบที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ 2) การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การทดลองใช้ 4) การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี คณะการตลาด วิทยาลัยไทยบริหารธุรกิจร่วมกับศูนย์การเรียนรู้พัฒนาชุมชน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบประกอบด้วย แบบวัดจิตสาธารณะมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.50-0.97 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.80, ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.76, และค่าความยากง่ายระหว่าง 0.25-0.80 และแบบประเมินความพึงพอใจ ทุกข้อคำถามมีความสอดคล้องทุกรายการ มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ พบว่า (1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1.1) หลักการ 1.2) วัตถุประสงค์ 1.3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ตระหนักรู้ให้คิด 2) บ่มเพาะพฤติกรรม 3) ค้นหาวិธีการ 4) รับผิดชอบต่อสังคม 5) ตกผลึกความรู้ และ 1.4) การวัดและการประเมินการจัดการเรียนรู้ (2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การประเมินความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าระหว่าง 4.35-5.00 และการประเมินความสอดคล้องในทุกรายการประเมิน มีค่าระหว่าง 0.8-1.00 (3) ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีระดับจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโครงการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าระหว่าง 4.68-4.83 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การตอบแทนสังคมเป็นฐาน, การคิดเชิงออกแบบ, จิตสาธารณะ, นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี

บทนำ

ระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) คือ ระบบการศึกษาอาชีวศึกษาซึ่งมีนักศึกษาอาชีวศึกษาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในยุคเศรษฐกิจที่มีคุณค่า (Valued Based Economy) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และยังเป็นกำลังหลักสำหรับการพัฒนาและช่วยแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม จะทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรม (Creatively and Innovation) ด้วยการนำเอานวัตกรรมมาสู่การปฏิบัติ (Implement Innovations) (Badenberg, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555-2569 ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีแนวทางที่จะยกระดับผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ คือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม วิถีประชาธิปไตย ความมีวินัย เสริมสร้างทักษะชีวิต ความสามารถด้านนวัตกรรม/สิ่งประดิษฐ์ รวมทั้งการแก้ปัญหาด้านพฤติกรรมและการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ อาทิ สุภาพบุรุษอาชีวศึกษา ลูกเสือ กีฬา และการป้องกัน/แก้ไขการทะเลาะวิวาท อีกทั้งนโยบายที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจซึ่งเป็น นโยบายสำคัญของการอาชีวศึกษา คือ นโยบายด้านทวิภาคี (Dual System) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ในระบบทวิภาคี โดยมีร้อยละของผู้เรียนในระบบดังกล่าวเพิ่มขึ้นในทุกปี (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2558) อีกทั้งนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานประกอบการในรูปแบบศูนย์การเรียน ซึ่งเป็นความร่วมมือด้านการศึกษาหลายภาคส่วน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) ยิ่งทำให้นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดกับองค์กรธุรกิจ และเข้าใจกระบวนการดำเนินการทางธุรกิจในสถานประกอบการที่ดำเนินการฝึกได้เป็นอย่างดี และยังเป็นการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม (Social Contribution) ในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา (วรพรรณ เอื้ออาภรณ์, 2557) นอกจากนี้ มียังมีแนวคิดใหม่ของสถาบันอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม ตลอดจนนำคุณค่าในวิชาชีพมาต่อยอด

และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคมด้วยรูปแบบ “สถาบันอาชีวศึกษาด้านแบบสร้างสุภาพชนคนอาชีวศึกษา” คือรูปแบบแห่งการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจหลักของการขับเคลื่อนงานอาชีวศึกษา ด้วยกระบวนการระเบิดจากข้างใน สร้างภาพลักษณ์ใหม่อาชีวศึกษา พัฒนาคุณธรรมจิตอาสา

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยเรื่องต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทยของ สุรียเดว ทรีปาตี และทีมงานเด็กพลัส (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่องต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย พบว่านักศึกษาอาชีวศึกษา หรือนักศึกษาที่มีช่วงอายุ 15-25 ปี ยังขาดพฤติกรรมจิตสาธารณะ และขาดกิจกรรมจิตอาสา และพบว่าขาดการเข้าร่วมและมีส่วนร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะ หรือกิจกรรมจิตอาสา (Bhuribhatsiri, 2018) สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาถูกมองว่าเป็นกลุ่มสร้างปัญหาในสังคม ทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกันบ่อยครั้ง ทำให้สังคมมองภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาในแง่ลบ (ศุภยสังเสริมและพัฒนาลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2555) จากรายงานการพิจารณาการศึกษา การจัดการศึกษาโดยบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานสำหรับอาชีวศึกษา โดยเน้นรูปแบบทวิภาคี พบว่านักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคียังขาดการบูรณาการความรู้ และความรู้รับผิดชอบต่อทั้งตนเองและสังคมเมื่อเข้ามาฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีมีคุณสมบัติการดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องกับการทำงานทั้งปัจจุบัน และอนาคต รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาที่เหมาะสม ที่เป็นระบบทวิภาคี ต้องพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการและฝ่ายอื่น ส่วนการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมในสายอาชีพ (ณัทภพ แก้วสัมฤทธิ์, 2560)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) และพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2558) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดจิตสาธารณะควรเป็นการศึกษา เพื่อการเรียนรู้สำหรับตอบสนองสังคม คือใช้กลยุทธ์การสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ สร้างความรู้ด้วยตนเอง นำไปพัฒนาและช่วยเหลือ

ผู้อื่น รวมทั้งสังคมรอบข้าง หลังจากสรุปความรู้หรือสร้างความรู้แล้ว ผู้เรียนจะมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับกรรยา พรรณา (2559) กล่าวว่า การพัฒนาจิตสาธาณะนั้นผู้สอนจะต้องจัดรูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นพบคำตอบหรือข้อสงสัยจากการปฏิบัติ การลงมือทำ ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาจิตสาธาณะ ดังนี้ 1) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งการแก้ไขในประเด็นที่มีปัญหา 2) การเรียนรู้โดยการบริการสังคม (Service Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำวิชาความรู้ไปช่วยเหลือหรือบริการสังคม 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context-based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และ 4) การจัดการเรียนรู้ตามเป้าหมายบันได 5 ขั้น (OSCCS) เป็นการเรียนรู้เพื่อมุ่งการตอบสนองสังคม นอกจากนี้ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558) ยังกล่าวเสริมว่าควรมีกระบวนการที่ใช้เสริมสร้างทักษะการคิดร่วมไปกับการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวด้วย สอดคล้องกับที่หลากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน เริ่มมีการนำกรอบแนวคิด (Mindset) เพื่อมาเสริมสร้างจิตสาธาณะผ่านกระบวนการการแก้ปัญหาทางสังคม

สำหรับการคิดเชิงออกแบบนั้น (Design Thinking) Brown (2008) กล่าวว่า การใช้แนวคิดเชิงออกแบบผ่านกิจกรรมการช่วยเหลือสังคมจะส่งผลให้เกิดจิตสาธาณะ ซึ่งสอดคล้องกับ Rodgers, Innella, and Bremner (2017) และ Campanicki (2016) ที่กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบนั้นควรให้คุณค่าในด้านการศึกษา และชุมชนเพื่อเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดจริยธรรม และจิตสำนึกสาธาณะ การจัดการเรียนรู้สำหรับการคิดเชิงออกแบบ จะทำให้ผู้ทำหน้าที่เรียนเกิดพฤติกรรมในการให้คุณค่าผู้อื่น การทำทนาย การค้นพบ และการแบ่งปันต่อเพื่อนร่วมชั้น และสังคม เมื่อนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้ทำหน้าที่เรียนเป็นศูนย์กลางร่วมกับกรอบความคิดการคิดเชิง

ออกแบบ จะทำให้เกิดจิตสาธาณะดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งจะมีส่วนสำคัญที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบดังกล่าวโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบสนองสังคมเป็นฐานร่วมกับการคิดเชิงออกแบบ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธาณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีที่พัฒนาขึ้นใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดจิตสาธาณะระดับตนเอง และขยายผลสู่ความรับผิดชอบในการช่วยยกระดับหรือแก้ไขปัญหาสังคมรอบตัวที่เกิดขึ้น โดยเน้นถึงความเป็นอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ อีกทั้งได้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา หรือวิทยาลัยความร่วมมือทางการศึกษา หากสถานศึกษา หรือวิทยาลัยความร่วมมือทางการศึกษามีรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีให้ตระหนักรู้ถึงปัญหา คิดแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติได้อย่างมั่นใจในระดับการเสริมสร้างจิตสาธาณะระดับตนเองให้ครอบคลุมความเข้าใจถึงความรับผิดชอบต่องานผลกระทบและปัญหาที่อาจเกิดจากงานอาชีพที่กำลังกระทำต่อสังคม และพร้อมที่จะขยายผลไปในระดับสังคมส่วนรวมไปสู่การรวมกลุ่ม หรือทีมช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน และขยายไปสู่ปัญหาอื่นในสังคมต่อไป จะทำให้นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีเกิดกระบวนการคิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยเฉพาะเห็นความเชื่อมโยงระหว่างทักษะความรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษา และสถานศึกษา หรือวิทยาลัยความร่วมมือทางการศึกษาและสร้างเจตคติที่ดี ทั้งยังเป็นการสนับสนุนทั้งนโยบายประเทศที่สอดคล้องกับสภาพสังคม เสริมภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันอาชีวศึกษา และรวมไปถึงการเตรียมความพร้อมการเป็นเจ้าของธุรกิจ ที่ยึดถือแนวคิดในการทำธุรกิจเพื่อตอบสนองสังคมแบบยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบสนองสังคมเป็นฐานร่วมกับการคิด

เชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐาน ร่วมกับการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างจิต สาธารณะสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี

3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐาน ร่วมกับการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างจิต สาธารณะสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี ได้แก่ 1) เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะระหว่างก่อน เรียนและหลังเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3) เพื่อ เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจหลังเรียนกับเกณฑ์ ระดับความพึงพอใจที่กำหนด

สมมติฐานในการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การ ตอบแทนสังคมเป็นฐานร่วมกับการคิดเชิงออกแบบ ทวิภาคี มีประสิทธิภาพในระดับมากขึ้นไป

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการ เรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐานร่วมกับการ คิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับ นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี ได้แก่ 1) หลังทดลองใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ นักศึกษามีจิตสาธารณะ สูงกว่าก่อนเรียน 2) หลังทดลองใช้รูปแบบการ จัดการเรียนรู้ฯ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าร้อยละ 75 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ในระดับมากขึ้นไป

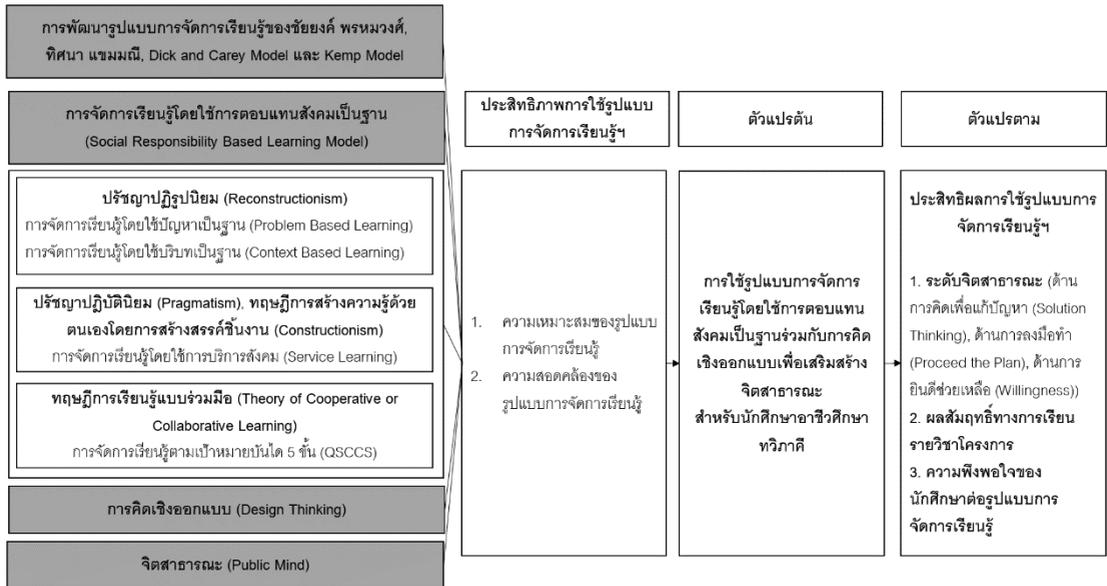
กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการ จัดการเรียนรู้ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2520), ทิศนา

แชมมณี (2560), Dick and Carey Model (2016), และ Kemp Model (2002) แนวคิดจากปรัชญา ทางการศึกษา และทฤษฎีทางการเรียนรู้ ซึ่งมี รายละเอียด ดังนี้ 1) ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ที่เน้นการศึกษาช่วยพัฒนา สังคมให้ดีขึ้น โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องคือ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทเป็นฐาน (Context-based Learning) 2) ปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วย ตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ที่เน้นการปฏิบัติในการเรียนรู้ โดยมีการจัดการ เรียนรู้ที่สอดคล้อง คือการจัดการเรียนรู้โดยการ บริการสังคม (Service Learning) และ 3) ทฤษฎี การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) ที่เน้นให้ผู้ทำหน้าที่เรียน ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องคือ กระบวนการ จัดเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (QSCCS) ประยุกต์กับแนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่เน้นการเข้าอกเข้าใจมนุษย์ และสร้าง ต้นแบบชิ้นงานเพื่อการแก้ไขปัญหา แล้วนำเอา แนวทางเหล่านั้นมาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ใน 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการคิดเพื่อแก้ปัญหา (Solution thinking) , ด้านการลงมือทำ (Proceeding with the plan) และด้านความยินดีช่วยเหลือ (Willingness) จาก การศึกษาแนวคิดหลักการขั้นตอนในการจัดการ เรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐานร่วมกับการ คิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับ นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี ผู้วิจัยสามารถสรุป ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 1 ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

ภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย



วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) แบบแผนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่มีการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้แก่พนักงานในสถานประกอบการ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) คณะการตลาด วิทยาลัยไทยบริหารธุรกิจ ร่วมกับศูนย์การเรียนรู้ฟู้ดแพชชั่น กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นอาจารย์พิเศษมีจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษานำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม

ตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรต้น คือ การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐานร่วมกับการคิดเชิงออกแบบ เพื่อเสริมสร้าง

จิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) ระดับของจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (3) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2557 รายวิชาการศึกษาระบบทวิภาคีรหัสวิชา 3202-8501 ชื่อวิชา โครงการ ซึ่งมีเนื้อหารายวิชาเพื่อศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับการบูรณาการความรู้และทักษะในระดับเทคนิคที่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพที่ศึกษาเพื่อสร้างและหรือพัฒนางานด้วยกระบวนการทดลอง สํารวจ ประดิษฐ์คิดค้นหรือ การปฏิบัติงานเชิงระบบ การเลือกหัวข้อโครงการการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลและเอกสารอ้างอิงการเขียนโครงการ การดำเนินงานโครงการ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และแปลผล การสรุปจัดทำรายงาน การนำเสนอผลงานโครงการดำเนินการเป็นรายบุคคล

หรือกลุ่มตามลักษณะของงานให้แล้วเสร็จใน
ระยะเวลาที่กำหนด

ระยะเวลาในการวิจัย ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2562

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนในการ
สร้างและพัฒนาเครื่องมือ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน
คือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับ
ข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ 2) สร้าง
เครื่องมือ และนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง
เนื้อหาและความเหมาะสมด้านภาษา รวมถึงความ
สอดคล้องกับนิยาม และนำไปปรับปรุงแก้ไขตาม
ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล
โดยการนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาหา
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 3) กำหนด หรือระบุ
เกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของข้อคำถาม หรือข้อสงสัยที่ได้จากการคำนวณ
จากสูตรที่ จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 - 1.00 มี
รายละเอียดของเกณฑ์การพิจารณา คือมีค่า IOC
ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป คัดเลือกข้อสอบข้อนั้นไว้ใช้ได้
แต่ถ้าได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาแก้ไข
ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ประกอบด้วย (1) แบบวัดจิต
สาธารณะมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ
มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ โดยมีค่าอำนาจ
จำแนก (r) รายข้อมีค่าระหว่าง 0.50-0.97 และค่า
ความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.98 (2) แบบวัด
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง
(IOC) รายข้อมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเป็นแบบ
เลือกตอบ 4 ข้อ จำนวน 25 ข้อ ค่าอำนาจจำแนก
(r) รายข้อมีค่าระหว่าง 0.2-0.80 ความยากง่าย (p)
รายข้อมีค่าระหว่าง 0.25-0.80 และมีค่าความ
เชื่อมั่น (KR 20) เท่ากับ 0.76 (3) แบบประเมินความ
พึงพอใจของนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีที่มีต่อ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง
(IOC) รายข้อมีค่าระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งเป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) และสถิติ Dependent samples
t-test การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research &
Development) ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการสำคัญ
4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (Research: R₁) ศึกษา และ
วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับองค์ประกอบ จิต
สาธารณะ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การพัฒนา
รูปแบบการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่
เสริมสร้างจิตสาธารณะ จากเอกสาร หนังสือ ตำรา
บทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ รวมถึงแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
และตรวจสอบยืนยันข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดย
ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
ศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษา
อาชีวศึกษาทวิภาคี

ระยะที่ 2 (Development: D₁) การพัฒนา
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำข้อมูลพื้นฐาน
ที่ได้มากำหนดเป็นรายละเอียด มาพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ฉบับร่าง รวมทั้งศึกษาประสิทธิภาพ
ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แล้วทำการแก้ไข
ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำ
รูปแบบการเรียนรู้ไปทดลองใช้

ระยะที่ 3 (Research: R₂) การทดลองใช้
รูปแบบกับกลุ่มตัวอย่าง ประเมินจิตสาธารณะ
ก่อนเรียน และการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินจิตสาธารณะ
การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการประเมิน
ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 4 (Development: D₂) การปรับปรุง
แก้ไขรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนรู้
ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

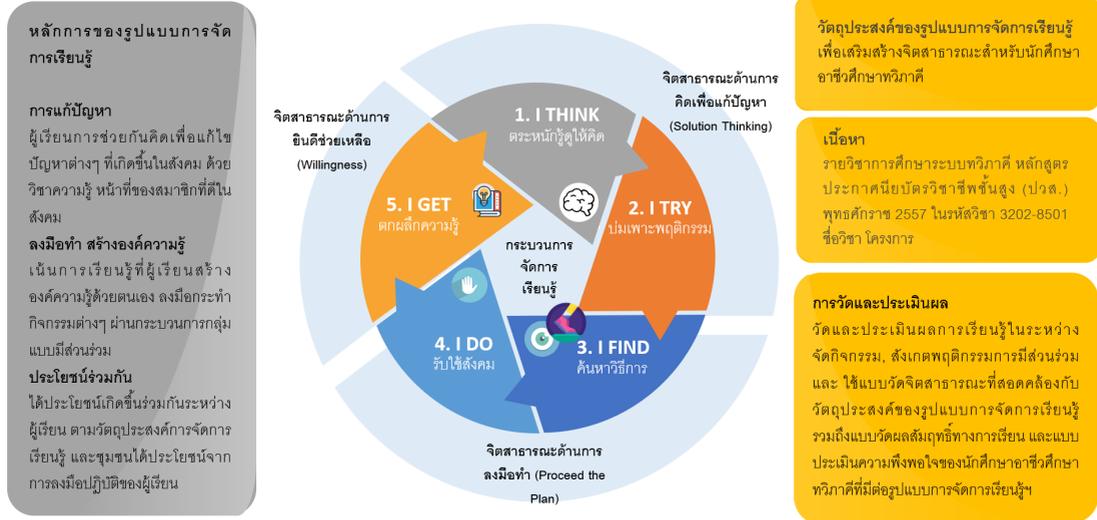
จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการคิดเพื่อแก้ปัญหา คิดที่จะแก้ปัญหาในระดับตนเอง และขยายผลไปสู่ความคิดในการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหในระดับสังคม หรือชุมชน และสามารถบอกได้เบื้องต้นถึงผลลัพธ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น 2) ด้านการลงมือทำ เป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างมีแบบแผน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม โดยจัดทำแผนพัฒนาตนเอง หรือแผนพัฒนาโครงการ มีแผนงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งการบูรณาการความรู้ที่เรียนจากสถานศึกษา และแนวโน้มของการดำเนินธุรกิจจากสถานประกอบการ 3) ด้านการยินดีช่วยเหลือ เป็นความเข้าใจผู้อื่น มุ่งมั่นตั้งใจ และพร้อมที่จะเสียสละตนเองเพื่อส่วนรวม ผลการประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 1) ผลประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (IOC) มีค่าระหว่าง 0.80-1.00 และ 2) ผลประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีค่าระหว่าง 4.35-5.00 สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) *หลักการของรูปแบบ* ประกอบด้วย 1.1) การช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคม 1.2) เน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือกระทำผ่านกิจกรรมด้วยกระบวนการกลุ่มแบบมีส่วนร่วม 1.3) ประโยชน์เกิดขึ้นกับผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และชุมชนได้ประโยชน์จากการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน 2) *วัตถุประสงค์* เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี 3) *กระบวนการจัดการเรียนรู้*

โดยการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2520), ทิศนา ขมมณี (2560), Dick and Carey Model (2016), และ Kemp Model (2002) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 3.1) ตระหนักรู้ดูให้คิด (I think) การเตรียมการ อภิปรายสถานการณ์ ที่มีบริบทพฤติกรรมที่อาจจะ มีผลกระทบต่อตนเอง และนำเสนอแนวทางการแก้ไขเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น 3.2) บ่มเพาะพฤติกรรม (I do) วางแผนเพื่อดำเนินการขยายผลสู่กิจกรรมระดับชุมชน/สังคม โดยการระบุงรอบ และการค้นหาปัญหา 3.3) ค้นหาวิธีการ (I find) วิเคราะห์และตีความปัญหา อธิบายว่าเป็นปัญหาอะไร จับประเด็นข้อมูลที่สำคัญหรือปัญหาให้ถูกต้อง การประเมินคุณค่าและประโยชน์ วางแผนงาน และบูรณาการความรู้ในรายวิชาของสถานศึกษา และแนวโน้มการดำเนินการของธุรกิจของสถานประกอบการ 3.4) รับผิดชอบ (I do) ปฏิบัติ และการทดลอง ผู้เรียนร่วมกันจัดโครงการตามแผนการที่ได้วางไว้ร่วมกัน 3.5) ตกผลึกความรู้ (I get) และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทบทวนไตร่ตรองการเรียนรู้ที่ได้รับจากโครงการและ นำเสนอผลงานต่อชุมชนเรียนรู้ที่ได้รับจากโครงการและ นำเสนอผลงานต่อชุมชน 4) *การวัดและการประเมิน* การจัดการเรียนรู้ในระหว่างจัดกิจกรรม, สังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วม และใช้แบบวัดจิตสาธารณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รวมถึงแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจที่นักศึกษามีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ทดลองรหัสวิชา 3202-8501 ชื่อวิชา โครงการในรายวิชาการศึกษาระบบทวิภาคี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2557 จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสรุปตามภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐานร่วมกับการคิดเชิงออกแบบ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐานร่วมกับการคิดเชิงออกแบบ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพ



ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) การประเมิน

จิตสาธารณะ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโครงการ และ (3) การประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 1

ผลการประเมินจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาวิชาชีพ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบจิตสาธารณะ	การทดสอบค่าเฉลี่ย (\bar{X})				ผลการประเมินหลังเรียน	t	p
	ก่อนเรียน	S.D.	หลังเรียน	S.D.			
จิตสาธารณะด้านการคิดเพื่อแก้ปัญหา	3.87	.33	4.44	.24	มาก	11.22*	.000
จิตสาธารณะด้านการลงมือทำ	3.81	.29	4.42	.25	มาก	9.19*	.000
จิตสาธารณะด้านการยินดีช่วยเหลือ	3.74	.32	4.47	.25	มาก	13.60*	.000
จิตสาธารณะรวม	3.80	.26	4.44	.23	มาก	16.45*	.000

* ค่า Shapiro-Wilk > .05, n=18, ระดับจิตสาธารณะสูงสุด=5, มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2

ผลคะแนนของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโครงการ หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ร้อยละ	S.D.	t	p
การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	25	20.67	82.68	1.91	4.26	.000

* ค่า Shapiro-Wilk > .05, n=18, มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	คะแนนค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
เนื้อหาของรูปแบบ	4.82	0.39	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนรู้	4.83	0.40	มากที่สุด
สื่อการจัดการเรียนรู้	4.79	0.41	มากที่สุด
การวัดและการประเมินผล	4.68	0.49	มากที่สุด
ภาพรวมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	4.81	0.39	มากที่สุด
โดยรวมทั้งหมด	4.75	0.17	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลการประเมินจิตสาธารณะ โดยรวม และทุกองค์ประกอบ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลคะแนนของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโครงการ หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

จากตาราง 3 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{X} = 4.75, S.D.= 0.17) โดยประเด็นที่ผู้เรียนพึงพอใจมากที่สุดด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (\bar{X} = 4.83, S.D.= 0.40)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การตอบแทนสังคมเป็นฐานร่วมกับการคิดเชิงออกแบบเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคี อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบฯ พบว่าจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ (4) การวัดและการประเมิน เป็นไปตามแนวคิดของการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Joyce ,1996) และเป็นรูปแบบที่มีการจัดการเรียนรู้ทางการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Learning Theory) มุ่งเน้นพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน และทักษะการปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1997) สำหรับกระบวนการจัดการเรียนรู้พบว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนมีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้เพื่อเกิดการขยายจากปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง โครงการอย่างง่ายไปสู่การแก้ไขปัญหาชุมชน/สังคม ดังนี้ 1) จิตสาธารณะมุ่งเน้นตนเอง ได้แก่ขั้นตอนที่ 1 ตระหนักรู้ดูให้คิด โดยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงผลกระทบเหล่านั้น และเกิดความคิดในการพัฒนาตนเอง 2) จิตสาธารณะมุ่งเน้นผู้อื่น แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้ (2.1) ระดับโครงการอย่างง่าย ได้แก่ ขั้นตอน

ที่ 2 บ่มเพาะพฤติกรรม ขยายผลสู่การแก้ไขปัญหา
รอบตนเองร่วมกับผู้อื่น พร้อมทั้งเรียนรู้พฤติกรรม
และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ไข (2.2) ระดับการ
แก้ไขปัญหามุมชน/สังคม ได้แก่ขั้นตอนที่ 3 ค้นหา
วิธีการ ขยายผลสู่โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน/
สังคม ขั้นตอนที่ 4 รับผิดชอบลงมือดำเนินการ
ตามแผน ขั้นตอนที่ 5 ตกลงผลความรู้ สรุปลงจาก
การดำเนินกิจกรรม ส่งต่อข้อมูลให้ชุมชน แบ่งปัน
ประสบการณ์ และรับคำแนะนำจากชุมชนเพื่อการ
พัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการ
เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ (Experiential Learning)
(Kolb, 1984) โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning
by doing) เข้าไปช่วยเหลือหรือบริการชุมชน และ
สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิวรรณ เปรี่ยมพิมาย
(2561) พบว่ารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิต
สาธารณะผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยสังเคราะห์การ
เรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบโครงการที่
สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาจิตพิสัย ซึ่งมี
4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้น
การเห็นคุณค่าและจัดระบบ และขั้นการสร้างนิสัย
ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ การจัดการ
เรียนรู้ฯ พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยประเมิน
ความสอดคล้องกันในทุกหัวข้อ และมีความเหมาะสม
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด
เนื่องจากการยกย่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ
เป็นไปตามหลักการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
ที่ประกอบไปด้วยการศึกษาแนวคิด หลักการ
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การประเมินความสอดคล้อง
และเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญ และศึกษาถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่
เสริมสร้างจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา
ทวิภาคี เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติ เป็นการจัดการเรียนรู้
ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัย
ของ ภัทธกร สีทองดี (2559) พัฒนารูปแบบการ
สร้างเสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา
ของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบในการพัฒนาการสร้าง
เสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษา

ของรัฐ มีขั้นตอนตั้งแต่การแจ้งวัตถุประสงค์ รูปแบบ
การเรียนรู้ และขั้นตอนการเรียนรู้ รวมทั้งการ
ประเมินผล สำหรับการคิดเชิงออกแบบนั้นมีความ
สัมพันธ์กับจิตสาธารณะ

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ฯ พบว่า

2.1 นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีมีจิต
สาธารณะหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นผล
เนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ
ที่ได้พัฒนาขึ้นที่มีชื่อว่า I Think – I Find – I Try –
I Do – I Get Model เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี
ทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จาก
การจัดการประสบการณ์ คือ 1) ปรัชญาปฏิรูปนิยม
(Reconstructionism) 2) ปรัชญาปฏิบัตินิยม
(Pragmatism) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วย
ตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism)
ที่เน้นการปฏิบัติในการเรียนรู้ โดยมีการจัดการ
เรียนรู้ที่สอดคล้อง คือการจัดการเรียนรู้โดยการ
บริการสังคม (Service Learning) และ 3) ทฤษฎี
การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative
or Collaborative Learning) ที่ส่งเสริมให้นำความรู้
มาช่วยแก้ปัญหาสังคมและสร้างสรรค์สังคมเน้นผล
ทางปฏิบัติมากกว่าหลักการหรือทฤษฎี ใช้พื้นฐาน
ของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย
กระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือ และสร้างรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้จากการเรียนรู้เชิงรุก 4 รูปแบบ
ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ แนวคิดทฤษฎีที่ได้รับการ
พิสูจน์ และยืนยันจากการศึกษาวิจัยก่อนหน้านี้
และศึกษาแนวโน้มทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา
ที่ไม่ได้มุ่งเน้นแค่การศึกษาหาความรู้ในห้องเรียน
แต่ต้องเป็นการนำความรู้ไปบริการชุมชน (สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2558) โดยจัดกิจกรรม
ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน
และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร
เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบความดีงาม ความ
เสียสละต่อสังคม มีวินัยสาธารณะ (กรรยา พรรณา,
2559) และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาจิต
สาธารณะตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิง

สังคมของ Bandura (1997) การพัฒนาจิตสาธารณะ นั้นผู้สอนควรยกตัวอย่างให้ผู้เรียนได้เห็นถึงปัญหา และคิดวิเคราะห์ถึงต้นตอของปัญหานั้น ๆ เพราะจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด และเสริมสร้างเจตคติไปพร้อม ๆ กัน กระบวนการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1 ตระหนักผู้คิด โดยให้ผู้เรียนตระหนักผู้ถึงผลกระทบเหล่านั้น และเกิดการอยากช่วยเหลือหรือบรรเทาเหตุการณ์เหล่านั้น พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ไข และขั้นที่ 5 ตกผลึกความรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลังจากการดำเนินกิจกรรมแล้วผู้เรียนได้ทบทวนสิ่งที่ตนเองได้ดำเนินการ และเกิดความรู้สึกที่ดีที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีที่เกิดขึ้น สำหรับขั้นตอนที่ 2 นั้น เป็นการบ่มเพาะพฤติกรรมด้วยการเรียนรู้วิธีการจากการจัดทำโครงการอย่างง่าย เป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาจิตสาธารณะตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ Skinner (1974) มุ่งเน้นการเสริมแรงสามารถค้นพบสิ่งที่ยังไม่ทราบเมื่อจะต้องแก้ปัญหาที่ท้าทาย ใส่ความพยายามในการทำความเข้าใจ ทักษะ และแรงจูงใจของผู้เรียน ผู้สอนสามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนได้ ร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ใช้เมื่อผู้เรียนแสดงมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมจิตสาธารณะ โดยขยายผลต่อจากการสร้างจิตสาธารณะในระดับตนเองสู่โครงการอย่างง่าย ขั้นตอนที่ 3 ค้นหาวิธีการร่วมกันระดมสมองด้วยเทคนิคของการคิดเชิงออกแบบ บูรณาการความรู้ และแนวโน้มการทำธุรกิจ การวางแผนการทำงานในโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการชกค้ำ (Jurisprudential Model) (Nwafor, 2014) ผู้สอนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะของผู้เรียนได้โดยการกำหนดประเด็นปัญหาที่เป็นข้อขัดแย้ง แล้วทำให้ผู้เรียนคิดหาทางออก/ทางแก้ไข อย่างมีเหตุผลและแสดงจุดยืนของตน สำหรับขั้นตอนที่ 4 รับผิดชอบ นักศึกษาได้พื้นที่เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะด้านพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาทางการศึกษา ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และยังเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษา

อาชีวศึกษาทวิภาคีสอดคล้องกับงานวิจัยของรูปแบบของจิตสาธารณะของ สมพงษ์ สิงหะพล (2542) กล่าวว่า รูปแบบของการมีจิตสาธารณะมี 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self-Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง 2) จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง และ 3) จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social of Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน

2.2 จากการประเมินผลสัมฤทธิ์รายวิชา โครงการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ผลคะแนนของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาโครงการนั้น เป็นข้อสอบเพื่อทดสอบความรู้ในรายวิชา สอดคล้องกับแนวคิดของ บลูม (Bloom) ในการวัดพฤติกรรมด้านความรู้และความคิด (Cognitive Domain) จากการลงมือปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐา เจริญพานิช, บุญชนะ วาราชะนนท์ และ ใจภักดี (2455) ศึกษาจิตสาธารณะที่มีผลต่อระบบคิดเชิงบวกและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษา ชั้นปีที่ 1 โปรรแกรมบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ ผลการวิจัยพบว่า จิตสาธารณะมีผลต่อระบบคิดเชิงบวกในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการมีระบบคิดเชิงบวกจะก่อผลในทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อนำปัจจัยด้านเพศเข้าร่วมพิจารณา

2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะต่อกลุ่มเพื่อน เป็นการฝึกการให้ข้อมูลป้อนกลับ และผู้รับยังได้ฝึกการยอมรับ และการฟังที่ระหว่งกัน (บรรจง จันทรสภา, 2521) เป็นไปตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาไทยตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ต้องมุ่งพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ใหม่ ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้และมีส่วนสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคม

ส่วนรวม โดยเน้นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย (ทิตินา แคมมณี, 2559) และใช้กระบวนการประชาธิปไตยเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำทิพย์งามสุทธา (2556) ที่พัฒนารูปแบบการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดจิตวิทยาร่วมสมัย เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าการสร้างจิตสำนึกโดยการลงมือกระทำด้วยตนเองโดยใช้ความรู้เดิม และแก้ปัญหาจากการทำความเข้าใจจนสิ่งเรียนรู้เกิดเป็นกรอบแนวคิด ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ผู้วิจัยสอนและสามารถนำกรอบแนวคิดไปสร้างหลักการจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีในสถานประกอบการอาจมีความแตกต่างกัน เช่น อายุ พื้นฐานการศึกษา ผู้สอนจะต้องศึกษาข้อมูลความแตกต่างของนักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีเพื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในสถานประกอบการ และภายหลังการจัดการเรียนรู้ควรอ่านแบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ เพื่อทำการ

ปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัดของแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1.2 เนื่องจากมีการออกนอกสถานที่ระหว่างการจัดการเรียนรู้ อาจจะมีปัญหาเกิดขึ้น ผู้สอนอาจจะต้องประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและยังต้องจัดสรรเวลาในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม และทำการปลูกฝังว่าความผิดพลาดคือสิ่งที่นักศึกษาจะได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น

1.3 ในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นไปที่นักศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีที่มีรูปแบบมีการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้แก่พนักงานในสถานประกอบการ ผู้สอนสามารถทำการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ในกลุ่มการศึกษาอื่น โดยนำแนวคิดของสถานศึกษาสอดแทรกไปในการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์กับรายวิชาเพื่อการดำเนินการจัดทำโครงการ/กิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรหาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกกับผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรพัฒนาการส่งเสริมจิตสำนึกในรูปแบบของหลักสูตรเพื่อยกระดับการเรียนรายวิชาหลัก เนื่องจากจิตสำนึกเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในทุกๆระดับ จนกระทั่งการทำงานในสถานประกอบการที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- กรรยา พรรณา. (2559). *จิตสำนึก-สร้างได้ง่ายนิดเดียว*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา เจริญพานิช, บุญชนะ วาราชนนท์ และ ใจภักดี. (2455). *จิตสำนึกที่มีผลต่อระบบคิดเชิงบวก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2520). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). *สอนเด็กให้มีจิตสำนึก*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัทภพ แก้วสัมฤทธิ์. (2560). *แนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

- ทีศนา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำทิพย์ งามสุทธา. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดจิตวิทยาวิวัฒนาการ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี*, 9(3), 67-72.
- บรรจง จันทรส. (2521). *ปรัชญากับการศึกษา : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรากฐานทางปรัชญาการศึกษา = An introduction to the philosophical foundations of education*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรภร สีทองดี. (2559). *การพัฒนาแบบการสร้างสรรค์เสริมจิตสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. (Doctoral dissertation), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรพรรณ เอื้ออาภรณ์. (2557). DNA CSR แบบไทยๆ ตามกระแสโลก. *TPA NEWS*, 17(14).
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2555). *จดหมายข่าวศูนย์คุณธรรม (Moral newsletter)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่. *สีมาจารย์*, 13(27), 15-16.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2558). *ยุทธศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาปีงบประมาณ 2558*. Retrieved from <http://www.vec.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *รายงานการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการนำร่องการส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานประกอบการในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุทธิวรรณ เปรี่ยมพิมาย. (2561). *Public Consciousness of Vocational Students: Guidelines Development in the Context of Global Citizenship*. วิทยาลัยดุสิตธานี.
- สุริยเดว ทรีปาตี และทีมงานเด็กพลัส. (2556). *3 ฐาน สานพลังต้นทุนชีวิต: บทเรียนการเสริมสร้างพลังบวก +*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: โครงการการบูรณาการกระบวนการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว.
- Badenberg, Ulrich. (2016). *World Economic Forum. Das Wirtschaftsstudium : wisu : Zeitschrift für Ausbildung, Prüfung, Berufseinstieg und Fortbildung*.
- Bandura, Albert. (1997). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Bhuribhatsiri, Nath. (2018). *Good Kids – Smart Kids?: Family and School Characteristics*. Los Angeles.
- Brown, T. (2008). Design Thinking. *Harvard Business Review*, 86(6), 84-92.
- Campanicki, N. (2016). *External Influences that Impact Strategic Planning for a College of Education*. U.S.A: ProQuest Dissertations.

- Dick and Carey. (2016). The Usage of E-Learning Model To Optimize Learning System In Higher Education by Using Dick and Carey Design Approach. *Journal of Information Systems Engineering and Business Intelligence*, 2(1), 50-56.
- Joyce, Bruce. (1996). *Models of teaching*. (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Kemp, N. (2002). Cooperative Learning and Teacher Education. *Teaching and Teacher Education*, 18(1), 87-103.
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Nwafor. (2014). Use of Jurisprudential Innovative Approach in Teaching Basic Science: An Alternative to Lecture Method. *International Researcher*, 3(1), 63-67.
- Rodgers, P. A., Innella, G., & Bremner, C. (2017). Paradoxes in Design Thinking. *The Design Journal*, 20(1), 4444-4458.
- Skinner, B. F. (1974). *About Behaviorism*. New York : Alford A Kupt F.